

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา เรื่อง ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ที่มีต่อความเข้าใจภาษาไทยของนักเรียนชั้นปฐมวัยปีที่ 2 สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสตอรีไลน์
2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
3. ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบปกติ
4. ความรู้เกี่ยวกับความเข้าใจ
5. ความรู้เกี่ยวกับภาษา
6. ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีทางภาษา
7. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบสตอรีไลน์

1.1 ความเป็นมาและความหมายของสตอรีไลน์

วลัย พานิช (2547 : 31) กล่าวถึงความเป็นมาของสตอรีไลน์ไว้ว่า Storyline มาจากคำว่า Story และ line ซึ่งหมายถึง เส้นทางของเรื่อง หรือแนวของเรื่อง เป็นการดำเนินเรื่องที่เรียงติดต่อกันเป็นลำดับจุดเส้นเชือก การสอนด้วยวิธี Storyline หรืออาจเรียกว่า Storyline Approach หรือ Storyline Method เป็นวิธีการที่ได้รับการคิดค้นและพัฒนาในสก๊อตแลนด์ โดย Steve Bell และ Sallie Harkness ซึ่งทั้งสองท่านเรียกได้ว่าเป็น The origination of the Scottish Storyline Method (Jeff Creswell, 1977) ทั้งสองได้ร่วมกันพัฒนาวิธีสอนนี้กับเพื่อนร่วมงานอีกท่าน คือ Fred Rendell ทั้งสามท่านทำงานที่ Inservice Department ของ Jordanhill College of Education เมืองกลาสโกว์ สก๊อตแลนด์ การพัฒนาวิธีสอนนี้โดยนักการศึกษาชาวสก๊อต ทำให้ สตอรีไลน์ ได้ชื่อว่าเป็น Scottish Method อีกชื่อหนึ่ง สตอรีไลน์ เป็นวิธีสอนที่นิยมแพร่หลายต่อมาในหลายประเทศในยุโรปและอเมริกา

สตอรี่ไลน์ ถือว่าเป็น Approach หรือ Method ที่ได้รับการคิดค้นและพัฒนาใน สก็อตแลนด์จนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักพร้อมกับชื่อ Professor สตีฟ เบลซึ่งเป็นผู้ที่พัฒนาแนวคิดที่ จนเป็นที่แพร่หลาย (พิมพันธ์์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข, 2548 : 16) และสามารถแก้ปัญหา การบูรณาการหลักสูตรชั้นประถมศึกษาในสก็อตแลนด์ได้เป็นที่น่าพอใจ จึงมีการนำวิธีการสตอรี่ไลน์ ไปเผยแพร่ในประเทศเยอรมัน เนเธอร์แลนด์ ไอซ์แลนด์ เดนมาร์ก และสหรัฐอเมริกา สำหรับ ประเทศไทย สตีฟ เบล ได้เดินทางมาให้การอบรมเป็นครั้งแรกกับอาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย (ชนาธิป พรกุล, 2545 : 159) สำหรับประเทศไทยขณะนี้ถือว่า สตอรี่ไลน์ เป็นหนึ่งใน นวัตกรรมการศึกษาที่เป็นกระบวนการ ดังนั้นอาจถือว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ สตอรี่ไลน์ จะมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (พิมพันธ์์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข, 2548 : 16)

จากความเป็นมาของการจัดประสบการณ์แบบสตอรี่ไลน์ได้มีนักวิชาการได้ให้ ความหมายของสตอรี่ไลน์ดังนี้

ชนาธิป พรกุล (2545 : 159) กล่าวถึงสตอรี่ไลน์ว่า การสอนแบบสตอรี่ไลน์ จัดว่า เป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนที่เปลี่ยนวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใหม่โดยสิ้นเชิง เป็นวิธีที่ใช้ สอนเนื้อหาหลักสูตรบูรณาการ และทำให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนตลอดเวลา วิธีนี้ใช้ประโยชน์ของ เรื่องสร้างความรู้ที่มีความหมายและเหมือนชีวิตจริงเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้มโนทัศน์และทักษะ ผู้เรียนและผู้สอนจะร่วมมือกันทำงานสร้างฉาก และตัวละครให้ดำเนินเรื่องที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ เกิดขึ้นจริง ผู้สอนและผู้เรียนจะแบ่งปันความคิด และความรู้ลักษณะที่ทำการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งนับว่า เป็นการสร้างหุ้นส่วนการเรียนรู้ที่เป็นกัลยาณมิตรอย่างแท้จริง

ฉันท ชาติทอง (2550 : 186) กล่าวถึงสตอรี่ไลน์ว่า เป็นการนำสาระการเรียนรู้จาก หลากหลายมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน เพื่อจัดการเรียนรู้ภายใต้หัวเรื่อง (Theme) เดียวกัน โดยผูกเรื่อง เป็นตอน ๆ (Equisode) เรื่องแต่ละตอนจะต่อเนื่องกันและมีลำดับเหตุการณ์ (Sequence) และเส้นทางการเดินเรื่อง (Topic line) และใช้คำถามหลัก (Key questions) เป็นตัวนำไปสู่กิจกรรม (Activity) อย่าง หลากหลายโดยการลงมือปฏิบัติจริง เน้นการคิด วิเคราะห์ กระบวนการกลุ่ม

พิมพันธ์์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2551 : 101) กล่าวถึง สตอรี่ไลน์ว่าเป็น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้น อย่างต่อเนื่อง และเรียงลำดับเหตุการณ์หรือเรียกว่าการกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง (Topic line) และใช้คำถามหลัก (Key Questions) เป็นตัวนำไปสู่การให้นักเรียนทำกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อสร้าง ความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริงที่มีการบูรณาการระหว่างวิชา หรือสหวิทยาการ

(Interdisciplinary Integration) และผู้เรียนได้เรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อเป้าหมายให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ และสามารถถ่ายโอนความรู้ได้

กฤษยา ตันติผลาชีวะ (2551 : 154) กล่าวถึงสตอรี่ไลน์ว่า เป็นการสอนที่ใช้กระบวนการปูเรื่องเป็นฉากๆ หรือเป็นตอนๆ อย่างต่อเนื่องเป็นลำดับเหมือนเดินเรื่อง โดยแต่ละฉากของเรื่องต่อกันด้วยการใช้คำถามที่ครูจัดเตรียมเป็นตัวเชื่อมเรื่องและขยายการเรียนรู้ ในการเรียนเด็กจะพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองจากเรื่องที่จินตนาการตามความเป็นจริงตามเรื่องที่ครูกำหนดเป็นลำดับ ความรู้ใหม่ที่เด็กได้เกิดจากการดำเนินเรื่องตามแนวการเดินทางของครูแล้วผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการกระทำจริงของตนเอง (Bell & Fifield, 1998)

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2552 : 198) กล่าวถึงสตอรี่ไลน์ว่า การจัดการเรียนรู้แบบ Storyline เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีการนำเอาสาระการเรียนรู้จากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมต่อโยงกัน เพื่อจัดการเรียนรู้ภายใต้หัวข้อเรื่อง (Episode) เรื่องแต่ละตอนจะต่อเนื่องและมีลำดับเหตุการณ์ (Sequence) หรือเรียกว่า เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line) และใช้ถ้อยคำถามหลัก (Key Questions) เป็นตัวนำไปสู่การเรียนรู้ทำกิจกรรม (Activity) อย่างหลากหลาย ซึ่งกิจกรรมเหล่านั้นจะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง ได้ลงมือปฏิบัติจริง เน้นทักษะการคิด การวิเคราะห์ การตัดสินใจ กระบวนการกลุ่ม ตลอดจนการสร้างความรู้ด้วยตัวเอง ดังนั้น การจัดการรูปแบบ Storyline จึงเป็นการบูรณาการเนื้อหาสาระและทักษะขบวนการต่างๆ เข้าด้วยกัน

ทิสนา แคมฉนิ (2552 : 54) กล่าวถึงสตอรี่ไลน์ว่า เป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่มีลักษณะบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรและทักษะการเรียนรู้จากหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกัน โดยให้ผู้เรียนได้สร้างเรื่องขึ้นด้วยตนเอง โดยผู้สอนทำหน้าที่วางเส้นทางเดินเรื่องให้โดยการดำเนินเรื่องแบ่งเป็นตอน ๆ (Equisode) แต่ละตอนประกอบด้วยกิจกรรมย่อยที่เชื่อมโยงกันด้วยคำถามหลัก (Key Question) ลักษณะของคำถามหลักที่เชื่อมโยงเรื่องราวให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องมี 4 คำถาม ได้แก่ ที่ไหน ใคร ทำอะไร/อย่างไร และมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ผู้สอนจะใช้คำถามหลักเหล่านี้เปิดประเด็นให้ผู้เรียนคิดร้อยเรียงเรื่องราวด้วยตนเอง รวมทั้งสร้างสรรค์ชิ้นงานประกอบกันไป การเรียนการสอนด้วยวิธีดังกล่าวจึงช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้ใช้ประสบการณ์และความคิดของตนอย่างเต็มที่และมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น อภิปรายร่วมกัน และเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

จากความหมายของสตอรี่ไลน์จากนักวิชาการที่ได้ให้ไว้ข้างต้น สรุปได้ว่าวิธีการสอนแบบสตอรี่ไลน์เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการดำเนินการสอนคล้ายกับนิทาน มีการผูกเรื่องให้เป็นตอนๆ ให้ต่อเนื่องกันและเรียงลำดับเรื่อง

ตามเหตุการณ์ หรือเรียกว่าการกำหนดเส้นทางเดินเรื่อง มีการใช้คำถามหลักในการดำเนินเรื่อง เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้

1.2 องค์ประกอบของการจัดประสบการณ์แบบสตอรีไลน์

องค์ประกอบสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบสตอรีไลน์มีดังต่อไปนี้

พิมพันธ์ุ เศษะคุปต์ และพะยาวิ ยินดีสุข (2551 : 19) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของสตอรีไลน์ ประกอบด้วย

1. การจัดฉาก (Setting the Scene) เป็นการระบุเวลา สถานที่ สิ่งแวดล้อมต่างๆ
2. ตัวละคร (Characters) ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับฉากหรือเหตุการณ์ในข้อ 1
3. การดำเนินชีวิต (A way of Life) เป็นการดำเนินชีวิตหรือเป็นเรื่องราวของตัวละครในข้อ 2
4. มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น หรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไข (Events, Incidents, or Real Problems to be Solved)

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2552 : 202 - 203) กล่าวว่า องค์ทั้ง 4 ของเส้นทางเดินเรื่องมีความสำคัญอย่างมากต่อ Storyline Method ลักษณะต่างๆ ขององค์เหล่านี้สามารถอธิบายให้เห็นชัดเจนๆ ได้ดังนี้

1. ฉาก (Setting) ได้แก่ สถานที่หรือภาพกว้างๆ ที่เป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ สถานที่อยู่อาศัยของตัวละครในเรื่องนั้นๆ โดยจะมีเงื่อนไขของเวลา เช่น เวลาในปัจจุบัน เวลาในยุคประวัติศาสตร์ เป็นต้น ส่วนสถานที่จะเป็นตัวกำหนดตามเรื่องที่สร้างขึ้น เช่น เรือเดินสมุทร บ้านเรือน ชายทะเล สถานีขนส่ง เกษะ ธนาคาร สถานีตำรวจ เป็นต้น ซึ่งผู้สอนจะต้องตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนตอบคำถาม แล้วสร้างแก่นขึ้นตามคำตอบหรือจินตนาการของตน

2. ตัวละคร (Character) ได้แก่ คนหรือสัตว์ที่มีชีวิตโลดแล่นอยู่ในเนื้อเรื่อง โดยต้องคำนึงอยู่เสมอว่าจะต้องให้ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในเรื่องที่จะเรียนด้วย โดยผู้เรียนจะมีฐานะเป็นตัวละครตัวหนึ่งของเรื่อง ซึ่งอาจสร้างเป็นสัญลักษณ์ ตุ๊กตา หรือหุ่นแทนก็ได้ ตัวละครนั้นๆ จะมีบทบาทในการเดินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีความรู้สึกที่ตัวละครเหล่านั้นเป็นตัวแทนของเราจริงๆ จนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ตัวละครหรือหุ่นที่สร้างขึ้นจะต้องมีความกลมกลืนและสัมพันธ์กับฉาก เช่น ฉากเป็นเรือเดินสมุทร ตัวละครก็คือลูกเรือ กัปตันเรือ ตันหน ผู้โดยสาร ฉากเป็นธนาคาร ตัวละครก็คือ ผู้จัดการ/เจ้าหน้าที่/ลูกค้า/ยาม เป็นต้น

3. การดำเนินชีวิต (A Way of Life) ได้แก่ เรื่องราวในการดำรงชีวิตโดยปกติของตัวละคร เช่น กิจวัตรประจำวันตัวละครแต่ละคน เป็นต้น

4. เหตุการณ์ (Event) ได้แก่ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นหรือปัญหาในความเป็นจริงที่ตัวละครต้องเผชิญหรือเป็นการสร้างสถานการณ์สมมุติขึ้นมาแล้วให้ผู้เรียนเรียนรู้ สร้างความตระหนักรู้ ฝึกแก้ไขปัญหาตามจุดประสงค์ของวิชาต่าง ๆ ที่ผู้สอนวิเคราะห์จากหลักสูตร เช่น ปรากฏการณ์ธรรมชาติ การท่องเที่ยว วันสำคัญ การทำงาน อุปนิสัยหรือภัยธรรมชาติต่าง ๆ เป็นต้น คำถามที่ผู้สอนใช้กับผู้เรียนในแต่ละองค์จะพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างไม่จำกัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความน่าสนใจของประเด็นเป็นหลัก ความสามารถในการใช้คำถามของครู ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคนที่จะแลกเปลี่ยนถ่ายทอดซึ่งกันและกัน แน่แน่นอนที่สุดว่าผู้เรียนแต่ละคนจะมีโอกาสพัฒนาความสามารถให้เต็มศักยภาพของตน

จากองค์ประกอบของสตอรีไลน์จากนักวิชาการที่ได้ให้ไว้ข้างต้น สรุปได้ว่าวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. ฉาก
2. ตัวละคร
3. การดำเนินชีวิต
4. เหตุการณ์

1.3 หลักการของการจัดประสบการณ์แบบสตอรีไลน์

ชนาธิป พรกุล (2545 : 161) ได้กล่าวถึงหลักการของสตอรีไลน์ไว้ดังนี้

1. หลักการของการวางเรื่อง (Principle of Story) เรื่องเป็นหัวใจสำคัญที่จะให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียน จึงต้องวางเรื่องที่สามารถสะท้อนภาพจริงในชีวิต
2. หลักของการคาดการณ์ (Principle of Anticipation) ผู้เรียนต้องคาดหมายว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น เขาจึงจะติดตามเรื่องไปที่ละตอน และนำไปคิดต่ที่บ้าน เพราะผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการที่เขาเป็นเจ้าของ
3. หลักของเส้นเชือกที่เป็นของผู้สอน (Principle of the Teacher's Rope) การสร้างเรื่องเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยมีผู้สอนคอยควบคุมเส้นเชือก ให้ผู้เรียนเดินทางไปตามเส้นเชือกที่ผู้สอนวางแผนให้เรียนรู้ในเรื่องที่ผู้สอนต้องการสอน แต่เส้นเชือกนี้มีความยืดหยุ่น ผู้เรียนจะกำหนดทิศทางให้เส้นเชือกโค้ง หรือผูกปมได้ตามความต้องการ
4. หลักของ (Principle of Ownership) ผู้เรียนรู้สึกรับผิดชอบ ภาคภูมิใจและกระตือรือร้นในการแสดงบทบาท ผู้สอนกระตุ้นด้วยคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างรูปแบบโน้ตส่นของตนเอง ผู้สอนจะพบว่าผู้เรียนไม่ได้เป็นถ้วยแก้วเปล่าที่รอให้ผู้สอนเติมน้ำให้เต็ม
5. หลักของเนื้อเรื่อง (Principle of Context) ที่ว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงเรื่องใหม่กับเรื่องที่เรียนมาแล้ว ผู้เรียนสร้างความเข้าใจจากเรื่องที่รู้แล้วไปสู่เรื่องที่ยังไม่รู้ การสร้าง

เรื่องที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง ผู้เรียนจะมองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องที่จะเรียนกับชีวิตจริงของเขา ทำให้เขากระหายที่รู้จึงทำการค้นคว้า ฝึกทักษะการเรียนรู้เรื่องใหม่

6. หลักของการจัดโครงสร้างก่อนทำกิจกรรม (The Structure before Activity Principle) การบอกให้ผู้เรียนสร้างแบบมโนทัศน์เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนดึงความรู้เดิมออกมาใช้ ทำให้ผู้สอนรู้พื้นฐานของผู้เรียน สามารถจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้

พิมพันธ์ เฉชะคุปต์ และเพยาวี ยินดีสุข (2548 : 38) ได้กล่าวถึงหลักการสอนของสตอรี่ไลน์ไว้ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย เพื่อผู้เรียนจะสามารถจำได้ถาวร (Retention) ซึ่งการเรียนแบบนี้ต้องเริ่มต้นด้วยการทบทวนความรู้เดิมและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ซึ่งเป็นขั้นหนึ่งของการเรียนตามแนว Constructivism

2. ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม เป็นการพัฒนาทั้งตัวผู้เรียน

3. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตามประสบการณ์ชีวิตตน และเป็นประสบการณ์จริงในชีวิตของผู้เรียน

4. ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีก โดยไม่เกิดการเบื่อหน่าย

5. ให้ผู้เรียนได้สร้างจินตนาการตามเรื่องที่กำหนด เป็นการเรียนรู้ด้านธรรมชาติ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง วิถีชีวิต ผสมผสานกันไป อันเป็นสภาพจริงๆ ของชีวิต

6. ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดระดับสูง เช่น คิดไตร่ตรอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดแก้ปัญหา คิดริเริ่ม คิดสร้างสรรค์ คิดสร้างสิ่งใหม่ คิดวิจักษ์ เป็นต้น

7. ให้ผู้เรียนได้ใช้การทำงานกลุ่มจนเป็นทักษะ โดยอาจเป็นกลุ่มตั้งแต่ 2 คน 4 คน 6 คน รวมทั้งการทำงานกลุ่มในห้องเรียน ซึ่งขึ้นกับลักษณะกิจกรรม ยังเป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์อีกด้วย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551 : 159 - 160) ได้กล่าวหลักการสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่ครูต้องตระหนักในการเรียนการสอนแบบเดินเรื่อง คือ (Cresswell, 2001)

1. หลักการของเรื่องที่ครูใช้เป็นแนวทางของการเดินเรื่องต้องชัดเจน สะท้อนชีวิตจริง มีความหมายต่อการเรียนรู้

2. หลักการทำนาย ครูต้องวางเรื่องให้เด็กคิดและคาดการณ์ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น

3. หลักการผูกเรื่องของครู ครูต้องวางแผนเรื่องราวอย่างต่อเนื่อง และมีความยืดหยุ่นตามสภาพการเรียนของเด็ก

4. หลักการความเป็นเจ้าของ ซึ่งหมายถึง ครูต้องให้ออกาสเด็กคิดค้น กระทำ ค้นหาคำตอบคำถามที่มีความหมายของครู

5. หลักการของบริบท ซึ่งหมายความว่า ครูต้องสร้างให้บริบทจริงกับการเรียนรู้ เป็นเรื่องเดียวกัน

6. การวางโครงสร้างก่อนดำเนินกิจกรรม ในจุดเริ่มต้นของการเรียนแบบการเดินเรื่อง ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อวางแผนคิดและ โครงสร้างการศึกษาให้พร้อมก่อน เดินเรื่อง

สำหรับการนำมาสอนในระดับอนุบาล หลักการในข้อ 6 คือ การสนทนานำเพื่อให้ เด็กนึกภาพได้ก่อนที่จะเริ่มสร้างจากและเดินเรื่องมากกว่าที่จะให้เด็กค้นคว้าเอง

ศุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2552 : 199 - 202) ได้เสนอ หลักการที่จะเป็นพื้นฐาน ที่จะนำไปสู่การเรียนรู้แบบ Storyline (Steve Bell, 2000) ไว้ดังนี้

1. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเอง และสิ่งสำคัญที่สุดที่ผู้สอนจะต้องรู้ก็คือ ความรู้ ประสบการณ์และ ทักษะเดิมของผู้เรียนในชั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นของมูลพื้นฐานสำคัญหรือจุดเริ่มต้นของการออกแบบ หัวเรื่องเพื่อสร้างความรู้ ประสบการณ์และทักษะใหม่ของผู้เรียน

2. สร้างความตื่นตัวให้กับผู้เรียนตลอดเวลา โดยการใช้วิธีตั้งคำถามของผู้สอน การเรียนการสอนแบบ Storyline นั้น ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยจะเน้น เรื่องการแก้ปัญหาและการตัดสินใจซึ่งจะช่วยพัฒนาด้านสติปัญญา ทักษะและทัศนคติ การมีส่วนร่วม ในการเขียนหนังสือประกอบภาพ/หนังสือเล่มเล็ก เนื้อหาที่สร้างขึ้นในหนังสือนั้นเปิดโอกาส ในผู้เรียนได้สร้างสามัญสำนึกในการสำรวจสิ่งแวดล้อมของตนเอง ซึ่งจะเป็นการแสดงออกทาง ความคิดในเรื่องเกี่ยวกับการค้นพบของผู้เรียนแต่ละคน

3. สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมหรือเป็นเจ้าของในการสร้าง สิ่งนั้นๆ ทั้งในเรื่องของสถานที่ผู้คนที่อยู่อาศัยการดำเนินชีวิตตลอดจนเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ล้วนแต่เป็นเรื่องราวที่ผู้เรียนร่วมกันคิด และสร้างขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งจินตนาการ ทั้งสิ้น

4. เป็นโครงสร้างที่ทุกคนมีโอกาสแสดงความสามารถเท่าเทียมกัน ผู้สอนและ ผู้เรียนเป็นผู้ที่ทำให้การเรียนค่อยๆ พัฒนาไปอย่างมั่นคง ผู้เรียนจะรู้สึกว่าคุณเองไม่ถูกทอดทิ้งและ เมื่อมีโอกาสเท่าเทียมกันในการแสดงความสามารถที่แต่ละคนถนัดและสนใจใฝ่รู้ เพราะ โครงเรื่อง ที่เขียนขึ้นนั้น ทุกคนจะได้รับบทบาทและการกล่าวถึงอย่างสม่ำเสมอผู้สอนก็สามารถจัดกิจกรรมที่ เหมาะสมให้กับผู้เรียนได้โดยใช้พื้นฐานของเรื่องและลำดับขั้นตอนต่างๆ ที่ผู้เรียนเขียน/สร้างขึ้น

5. เชื่อมการฝึกทักษะพื้นฐานเข้ากับการดำรงชีวิตจริง และใช้ได้ดีกับการเรียนภาษาและสิ่งแวดล้อม การทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์นี้จะช่วยสร้างโอกาสในการฝึกทักษะพื้นฐาน โดยผู้เรียนจะสามารถฝึกทักษะนั้นๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีก โดยไม่ก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย เป็นลักษณะการเรียนการสอนเรื่องราวสิ่งที่ใกล้ตัวมากที่สุด เช่น ตัวเรา บ้านของเรา ครอบครัวของเรา จากนั้นจึงขยายเป็นวงกว้างออกไปสู่สภาพแวดล้อมในชุมชนของผู้เรียน และออกไปสู่ประเทศอื่นๆ เมื่ออยู่ในชั้นเรียน ที่สูงขึ้นในลักษณะของการบูรณาการเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงสิ่งที่เป็นเป็นวิถีชีวิตจริงส่งผลให้ผู้เรียนได้เห็นประโยชน์ของการเรียนรู้

6. เปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้สิ่งที่กว้างขวางกว่าที่มีไว้ในหลักสูตร เมื่อผู้เรียนได้สร้างจินตนาการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและผู้อยู่อาศัยขึ้นมาแล้ว สิ่งที่จะเกิดตามมาก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว ค่านิยมในด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ เป็นต้น เรื่องราวเหล่านี้ คือการเรียนรู้ผ่านการสอนแบบบทบาทสมมุติตนเอง ผู้เรียนก็จะยอมรับบุคลิกลักษณะของตัวเองที่สร้างขึ้นจนกลายเป็นบุคลิกลักษณะของเขาเอง

7. ส่งเสริมให้เกิดอารยธรรมขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ในขณะที่ผู้สอนมีแผนการสอนสตอรี่ไลน์แบบบูรณาการ ที่เป็นเพียงกระดาษเบื้องต้นที่มีอยู่ในมือนั้น เรื่องราวต่างๆ ในกระดาษจะมีชีวิตจริงขึ้นมาได้โดยการทำกิจกรรมและจินตนาการของผู้เรียนในห้องเรียน ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานการทำงานร่วมกัน ผู้เรียนจะพึ่งพาครูในด้านการเป็นผู้นำ ส่วนครูสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เพื่อที่จะทำให้เรื่องราวต่างๆ เดินหน้าต่อไป

8. ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ผู้สอนหลายคนมักจะมีความรู้สึกอึดอัดหรือมีปด้อยในเรื่องประสบการณ์และความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ เครื่องพิมพ์ดีดไฟฟ้า เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้จะเป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เป็นของจริงตามเนื้อหาที่กำหนด อุปกรณ์เหล่านี้ผู้สอนและผู้เรียนจะเป็นผู้ใช้และฝึกฝนจนสามารถใช้งานได้อย่างดี

9. ช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนรายบุคคล การที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของหนังสือภาพหรือหนังสือเล่มเล็กที่สร้างขึ้นมา รวมทั้งร่วมกิจกรรมส่งเสริมทักษะการใช้ภาษา ทำให้ผู้เรียนที่มีจุดอ่อนด้านภาษาจะมีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างดี เนื่องจากการสอนแบบปลายปิดจึงให้โอกาสผู้เรียนที่มีความสามารถสูงได้คิดและพัฒนามากขึ้นเช่นเดียวกัน

10. เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน การสอนแบบสตอรี่ไลน์เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมทำกิจกรรมหลายรูปแบบ ซึ่งขณะทำงานแบ่งกลุ่มเป็นงานเดี่ยว จับคู่ กลุ่มย่อย หรือเรียนร่วมกันทั้งชั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ความเหมาะสมของงาน โดยกิจกรรมจะเป็นตัวกำหนดว่าควรแบ่งกลุ่มผู้เรียนอย่างไร การเรียนรู้ร่วมกันจึงเป็นการพัฒนาภาวะทางสังคม ทั้งที่ในชีวิตของคนในสังคมต่างก็ต้องการช่วยกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

11. ก่อให้เกิดการฝึกทักษะปฏิบัติที่ซ้ำๆ กันแต่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ตัวแปรสำคัญในการเรียนรู้ของหนึ่งของทฤษฎี Retention คือ การฝึกปฏิบัติ แต่การวางแผนการสอนให้มีการฝึกปฏิบัติที่มีจำนวนเหมาะสมนั้นค่อนข้างทำได้ยาก แต่การสอนแบบสตอรี่ไลน์นอกจากจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียนอยู่เสมอแล้วบ่อยครั้งยังเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะการปฏิบัติอีกด้วย

12. เน้นให้เห็นความสำคัญของการกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนารูปแบบความคิดรวบยอดด้วยตนเองก่อน การสอนแบบสตอรี่ไลน์ จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาสติปัญญาและจินตนาการของผู้เรียนก่อน เช่น มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนสร้างกระเป๋าเครื่องมือแพทย์พร้อมเครื่องมือเวชภัณฑ์บรรจุในกระเป๋า ซึ่งสิ่งที่สร้างขึ้นนั้นจะเป็นสิ่งที่สร้างจากความคิดรวบยอดของเขาคิดว่ามันน่าจะเป็นน่าจะมี หลังจากนั้นเมื่อเขามีโอกาสได้เห็นกระเป๋าเครื่องมือแพทย์จริงๆ แล้วเขาก็สามารถเปรียบเทียบกับกระเป๋าเครื่องมือแพทย์ที่เขาได้ทำขึ้นมา การเปรียบเทียบดังกล่าวก่อให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการปรับปรุงพัฒนางาน ซึ่งเป็นลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพนั่นเองผู้เรียนเหล่านี้มีคำถามพร้อมอยู่แล้ว เขารู้อยู่แล้วว่าเขากำลังค้นหาอะไรและหลายครั้งที่อาจรู้สึกแปลกใจว่าทำไมถึงหลงลืมใส่สิ่งบางอย่างได้ บางครั้งพวกเขาอาจจะคิดว่าเวชภัณฑ์ที่บรรจุอยู่ในกระเป๋าเครื่องมือแพทย์ของเขา มีคุณค่ามากกว่าที่มีในกระเป๋าเครื่องมือแพทย์จริงๆ การที่ครูให้ผู้เรียนสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นจากสิ่งที่ได้เห็น ได้สัมผัส ได้รับรู้เป็นการให้คำตอบกับผู้เรียนง่ายขึ้นไปจนขาดความท้าทาย ความสามารถของผู้เรียน ขาดความหลากหลายของคำตอบที่เป็นไปได้ และเป็นการไม่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะในการแก้ปัญหาในโอกาสที่ควรจะเป็น

13. เน้นการเรียนรู้รูปแบบบูรณาการสตอรี่ไลน์ เป็นวิธีการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งเนื้อหา หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน โดยสามารถหลอมรวมเนื้อหาวิชาต่างๆ เช่น สังคมศึกษา ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ภาษาอังกฤษ ดนตรีนาฏศิลป์ ฯลฯ เข้ามาจัดการเรียนการสอนภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน ซึ่งจะสอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันที่จะต้องใช้กระบวนการคิด ทักษะต่างๆ ที่หลากหลายมาช่วยในการแก้ไขปัญหาของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

14. เน้นเรื่องการตั้งคำถามหลักของครูผู้สอน การตั้งคำถามของครูผู้สอนเป็นหัวใจของการเรียนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ เพราะคำถามหลักจะเป็นสื่อนำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรม

ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย และเป็นตัวเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องเป็นลำดับภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน

15. เทคนิควิธีการเรียนรู้แบบต่างๆ เช่น เกม บทบาทสมมุติ กระบวนการสถานการณ์จำลอง ละครสืบสวนสอบสวน กรณีศึกษา สาธิต ทดลอง โครงการ ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เป็นต้น

1.4 บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์แบบสตอรี่ไลน์

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2548 : 44 - 47) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการจัดประสบการณ์แบบสตอรี่ไลน์ไว้ดังนี้

1.4.1 บทบาทของผู้สอน

1.4.1.1 เป็นผู้เตรียม

1) กรอบแนวคิดของเรื่องที่จะสอนโดยเขียนเส้นทางการเดินเรื่องและกำหนดเรื่องเป็นตอน (Episode) จัดเรียงลำดับตอนโดยแต่ละหัวเรื่องในแต่ละตอนได้จากการบูรณาการ

2) เตรียมคำถามสำคัญหรือคำถามหลัก เพื่อใช้กระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ

1.4.1.2 อำนาจความสะดวกระหว่างการเรียนการสอน

1) เป็นผู้นำเสนอ (Presenter) เช่น นำเสนอประเด็นปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องราวที่จะสอน

2) เป็นผู้สังเกต (Observer) สังเกตขณะนักเรียนตอบคำถาม ถามคำถามปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมอื่น ๆ ของนักเรียน

3) เป็นผู้ให้การกระตุ้น (Motivator) กระตุ้นความสนใจของนักเรียนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง

4) เป็นผู้ให้การเสริมแรง (Reinforces) เพื่อให้เพิ่มความถี่ของพฤติกรรมเรียน

5) เป็นผู้แนะนำ (Director)

6) เป็นผู้จัดบรรยากาศ (Atmosphere Organizer) ให้บรรยากาศการเรียนการสอนดี ทั้งด้านกายภาพและด้านจิตสังคม เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข

7) เป็นผู้สะท้อนความคิด (Reflector) ให้การวิพากษ์วิจารณ์ข้อดีข้อบกพร่อง เพื่อให้พฤติกรรมคงที่ หรือปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมเรียน

8) เป็นผู้ประเมิน (Evaluator) ควรมีการประเมินผลเป็นระยะๆ ประเมิน กระบวนการ (Process) พฤติกรรมหรือการปฏิบัติระหว่างเรียน (Performance) และประเมินผลงาน (Product) ซึ่งผลงานอาจเป็นความรู้ใหม่ และ/หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่

1.4.1.3 เน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการมากกว่าเน้นเนื้อหาสาระ

1.4.1.4 เน้นการบูรณาการระหว่างวิชาหรือผสมผสานระหว่างวิชาใน หลักสูตร หรือบูรณาการการเรียนการสอนแบบนำวิชาต่าง ๆ มาสอดแทรก

1.4.1.5 เป็นแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้แหล่งหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนซักถาม ปรีกษาเพื่อค้นคว้าหาความรู้

1.4.1.6 ครูเป็นผู้เริ่มประเด็นปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องราวที่จะสอน และต้อง จัดกิจกรรมเพื่อจบลงด้วยความตื่นเต้น ความพอใจทั้งครูและผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และคนในชุมชน เป็นต้น

1.4.2 บทบาทของผู้เรียน

1.4.2.1 เป็นผู้ศึกษาค้นคว้า ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกเรื่องตามที่ครูกำหนด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

1.4.2.2 ดำเนินการเรียนด้วยตนเอง เพื่อให้การเรียนเกิดความสนุกสนาน ตื่นเต้น มีชีวิตชีวา และทำท่ายอยู่ตลอดเวลา

1.4.2.3 มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ และการคิดในทุกสถานการณ์ ที่ครูกำหนดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติเสมือนสถานการณ์ในชีวิตจริง

1.4.2.4 เรียนทั้งในห้องเรียนและในสถานการณ์จริง เพื่อพัฒนาทักษะทาง สังคม

1.4.2.5 ตอบคำถามสำคัญ หรือคำถามหลัก (Key Questions) ที่ครูกำหนดจาก ประสบการณ์ของตนเองหรือประสบการณ์จากชีวิตจริง

1.4.2.6 มีความกระฉับกระเฉง ว่องไว ในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เช่น สามารถจำ พิจารณาทำตามคำแนะนำของครูได้อย่างดี

1.4.2.7 ทำงานด้วยความร่วมมือร่วมใจ อาจจะทำงานเดี่ยว เป็นคู่ เป็นกลุ่ม ได้ด้วยความเต็มใจ และด้วยเจตคติที่ดีต่อกัน

1.4.2.8 มีความสามารถในการสื่อสาร เช่น ฟัง พูด อ่าน เขียน มีทักษะสังคม รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนในกลุ่ม เพื่อนในกลุ่มอื่น และกับครู

1.4.2.9 เป็นผู้มีความสามารถแก้ปัญหา คิดริเริ่มสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์

1.4.2.10 เป็นผู้สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง และเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และถ่ายโอนความรู้ได้

2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

2.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม อันจะส่งผลต่อการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 1)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก วัสดุอุปกรณ์ สื่อจำลอง และสื่ออื่นๆ ที่มีลักษณะและคุณสมบัติเหมาะสมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน อันจะเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรม โดยให้เด็กได้มีการพัฒนาครบทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ผ่านกระบวนการที่ดีโดยให้เด็กได้มีส่วนร่วมลงมือทำด้วยตนเอง โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติได้เกิดกระบวนการคิดและสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ (วรรณ กรัสมพรหม, 2546 : 28)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง การสร้างประสบการณ์ตรงที่มีความสำคัญต่อเด็ก เป็นการสร้างการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551 : 46)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือกระทำ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในทุกด้าน ทั้งความรู้ ความคิด ทักษะ และเจตคติ ทำให้เด็กเข้าใจโลกเรียนรู้วิธีคิด การสื่อความคิดของตนเองกับผู้อื่น สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ที่ได้รับสู่ประสบการณ์อื่นและนำไปใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขต่อไป (วัฒนา ปุญญฤทธิ์, 2553 : 118)

จากหลักการของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3 - 5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จะจัดเป็นในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

เกิดความรู้คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 40) ดังนี้

2.2 หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 39 - 40) ได้กำหนดหลักการจัดประสบการณ์ไว้ดังนี้

2.1 จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง

2.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

2.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต

2.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

2.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2.3 แนวทางการจัดประสบการณ์

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 40) ได้กำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์ไว้ดังนี้

3.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

3.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

3.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

3.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน

3.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน

3.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

3.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงที่ไม่ได้คาดการณ์ไว้

3.9 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

3.10 จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน การจัดประสบการณ์เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กมีความชัดเจนในความรู้อะไร และทักษะที่ต้องการพัฒนา ลักษณะของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจะอยู่ในรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งกำหนดตามหน่วยประสบการณ์ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ความสามารถ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กแต่ละหน่วยประสบการณ์จะครอบคลุมสาระตามหลักสูตร กล่าวคือ เด็กได้เรียนรู้เรื่องของตนเอง สิ่งแวดล้อมรอบตัว ธรรมชาติ และสิ่งต่างๆ รอบตัว ที่เป็นประสบการณ์จริงที่สัมผัสได้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ที่สำคัญความรู้ใหม่ต้องสัมพันธ์กับความรู้เก่า ระดับความรู้ที่เด็กมีอยู่เดิมมีอิทธิพลต่อการรับข้อความรู้ใหม่ ถ้าความรู้ใหม่มากเกินไปเด็กจะไม่สนใจ หรือความรู้ใหม่ด้อยไปกว่าความรู้เก่าเด็กก็จะเบื่อและไม่เรียนรู้เพิ่มขึ้น (Wakefield, 1999 : 200) ประสบการณ์จึงต้องสมดุลระหว่างจิตและปัญญา (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551 : 48-49)

3. ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบปกติ

3.1 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบปกติ

บุญสุพร เฟื่องทา (2544 : 12) ได้กล่าวถึงการสอนแบบปกติไว้ว่า เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งประกอบด้วย ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความพร้อม เกิดความสนใจ ชี้นำกิจกรรม จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้รับความรู้หลายรูปแบบ เช่น สนทนา อภิปราย สาธิต ทดลอง ชี้นำสรุปและชี้นำประเมินผล

เสาวนีย์ คำรงค์โรจน์สกุล (2544 : 7) ได้กล่าวถึงการสอนแบบปกติไว้ว่า “การสอนที่ครูนิยมใช้กันทั่วไป ได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การซักถาม การจดบันทึก และการทำแบบฝึกหัด”

สุทธาทิพย์ เป็นทองคำ (2545 : 12) ได้กล่าวถึงการสอนแบบปกติของกรมวิชาการว่า ประกอบด้วยขั้นเตรียมการ คือ ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ทบทวนความรู้เดิม แจงจุดประสงค์ การเรียนรู้ ขั้นสอนเป็นการนำเสนอเนื้อหา โดยใช้การอธิบาย สนทนา ซักถาม อภิปราย ทำแบบฝึก ขั้นสรุป บทเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา และขั้นวัดผลประเมินผล โดยสังเกตพฤติกรรม การตรวจ แบบฝึกหัด

อภิญา สิทธิ์สมบัติ (2545 : 45) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนตามแนวคู่มือครูของ กรมวิชาการไว้ว่า ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ครูใช้คำถามหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม ของนักเรียน และดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้มาอยู่ที่การสอนและพร้อมที่จะเริ่มเรียน ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน ครูดำเนินการสอนเพื่อให้นักเรียนได้ความรู้ในเนื้อหาโดยเน้น นักเรียนเป็นสำคัญ ในการสอนนั้นอาจใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น การอภิปราย บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง การแสดงละคร เพื่อช่วยให้การสอนน่าสนใจและเร้าความสนใจของนักเรียน มากยิ่งขึ้นขั้นสรุปบทเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหา ที่เรียนมายิ่งขึ้น ขั้นวัดผลและประเมินผล เป็นขั้นตอนการทำแบบฝึกหัด หรือทำแบบทดสอบ เพื่อให้ทราบว่านักเรียนมีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด ในการสอนจะต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน โดยยึดวัตถุประสงค์และคำนึงถึงคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนต้อง สอดคล้องกับกระบวนการของการเกิดการเรียนรู้ของคนเรา

จากความหมายข้างต้นที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ ปกติ หมายถึง การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และเกิดการ พัฒนาพัฒนาการด้านต่างๆ โดยผ่านขั้นตอนที่สำคัญสี่ประการ คือ ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ขั้นกิจกรรม การเรียนการสอน ขั้นสรุป และขั้นประเมินผล

3.2 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบปกติ

วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคู่มือครู

วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคู่มือครูของกรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ (2545 : 43) มีขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ดังนี้

3.2.1 ชี้นำ ครูใช้คำถามหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของ นักเรียน และดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้มาอยู่ที่การสอนและพร้อมที่จะเริ่มเรียน

3.2.2 ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน ครูดำเนินการสอนเพื่อให้นักเรียนได้ความรู้ ในเนื้อหาโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ในการสอนนั้นอาจใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น การอภิปราย บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง การแสดงละคร เพื่อช่วยให้การสอนน่าสนใจและเร้าความสนใจ

ของนักเรียนมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นตลอดเวลาและให้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนการสอน รวมทั้งทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ

3.2.3 ขั้นสรุปบทเรียน นักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา เพื่อให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจ เนื้อหาที่เรียนมามากขึ้นและเห็นความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ของเนื้อหาที่ได้เรียนมาแล้ว และยังเป็นการย้ำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ดียิ่งขึ้น โดยการอภิปราย การใช้สื่อ เป็นต้น

3.2.4 ขั้นวัดผลและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ทำให้ครูทราบว่านักเรียนได้เรียนไปมากน้อยเพียงใด โดยการทดสอบและการทำแบบฝึกหัด

อารยา กล้าหาญ (2545 : 92) ซึ่งกล่าวถึงขั้นตอนวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคู่มือครูไว้ดังนี้

1. ขี่นนำเข้าสู่บทเรียน มีการทบทวนความรู้เดิม แจ้งจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ ดึงผู้เรียนสู่เนื้อหาใหม่โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น บทบาทสมมุติ นิทาน เพลง เป็นต้น

2. ขี่นกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วยการเสนอเนื้อหาการเรียนให้กับผู้เรียน โดยให้นักเรียนใช้วิธีการต่างๆ เช่น การอธิบาย การสนทนา ซักถาม ตอบปากเปล่า อภิปราย การทำแบบฝึกหัด การทำกิจกรรมใบงานหรือการทำงานกลุ่ม ประกอบกับการใช้สื่อการสอน รูปภาพ ใบงาน หรือสัญลักษณ์ประกอบการเรียนการสอน

3. ขี่นสรุปบทเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปหลักการและสาระร่วมกัน

4. ขี่นวัดและประเมินผล เป็นการตรวจสอบเพื่อวินิจฉัยว่านักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนที่กำหนดไว้หรือไม่ ถ้านักเรียนยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ก็จะได้รับการสอนซ่อมเสริมก่อนเรียนเนื้อหาใหม่ต่อไป โดยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม การตอบคำถาม การทำแบบฝึก และการตรวจแบบทดสอบ

พัชรินทร์ แจ่มจำรูญ (2547 : 57) กล่าวถึงวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบปกติซึ่งมีขั้นตอนการสอนดังนี้

1. ขี่นนำเข้าสู่บทเรียน ครูกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความพร้อมและความสนใจในการเรียนด้วยการสนทนาซักถาม เกม รูปภาพ เพลง หรือนิทาน และแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้

2. ขี่นกิจกรรมการเรียนการสอน ครูเสนอเนื้อหาให้นักเรียน ด้วยวิธีการบรรยาย อภิปราย สนทนาซักถาม โดยมีสื่อประกอบการเรียนการสอน เช่น ใบความรู้ ใบงาน หรือหนังสือแบบเรียน และนักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม

3. ขี่นสรุป ครูและนักเรียนสรุปเนื้อหาด้วยการอภิปราย ซักถาม หรือตรวจเฉลยแบบฝึกหัดร่วมกัน

4. ความรู้เกี่ยวกับความเข้าใจ

ความเข้าใจ (Understanding) หมายถึง ความสามารถในการแปลความหมาย ยกตัวอย่าง
สรุป อ้างอิง (วิทวัฒน์ ชันดิขมาน และคณะ, ม.ป.ป.)

ความเข้าใจ (Understanding) หมายถึง ความสามารถที่จะจับใจความสำคัญของเนื้อหา
ที่ได้เรียน หรืออาจแปลความจากตัวเลข การสรุป การย่อความต่าง ๆ (Bloom, 1976 : 18)

จากความหมายข้างต้นที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถ
ในการแปลความหมายในสิ่งที่เรียน โดยอธิบายหรือยกตัวอย่างให้ผู้อื่นเข้าใจได้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีของบลูมที่พัฒนาขึ้นมาใหม่

เบนจามิน บลูม (Benjamin Bloom) ได้พัฒนาจุดมุ่งหมายทางการศึกษาขึ้นในช่วง
ทศวรรษที่ 6 ของศตวรรษที่ 20 (1950 - 1959) เพื่อช่วยครู นักการศึกษา และผู้บริหารทางการศึกษา
ในการจำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ จุดมุ่งหมายดังกล่าวประกอบด้วย
จุดมุ่งหมาย 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย ด้านทักษะพิสัย สำหรับจุดมุ่งหมายทางการศึกษา
ได้มีการปรับปรุงนั้น คือ ด้านพุทธิพิสัย ซึ่งจะมีลักษณะเป็นกระบวนการทางปัญญาที่เป็นลำดับขั้น
และจะค่อยๆ เพิ่มความซับซ้อนขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งถึงขั้นสุดท้ายทั้ง 6 ขั้น ดังนี้

1. ความรู้ความจำ (Knowledge)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)
3. การนำไปใช้ (Application)
4. การวิเคราะห์ (Analysis)
5. การสังเคราะห์ (Synthesis)
6. การประเมินค่า (Evaluation)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัยของบลูมได้รับการ
ยอมรับและมีการนำไปใช้อย่างกว้างขวาง เช่น การนำไปใช้ในชั้นเรียนในฐานะเครื่องมือ
สำหรับวางแผนการเรียนการสอน การตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์การสอน กลยุทธ์
การสอนและการประเมินผล หรือการนำไปจำแนกความแตกต่างระหว่างความคิดระดับสูงกับ
ความคิดระดับต่ำ เป็นต้น จุดมุ่งหมายทางการศึกษาของบลูมถือได้ว่าเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษา
ที่มีความสำคัญที่สุดรูปแบบหนึ่งที่มีการนำมาประยุกต์ใช้กันอย่างแพร่หลายในทุกๆ ระดับของระบบ
การศึกษาทั้งในโรงเรียนและในทุกสาขาวิชา

ในช่วงระหว่างปี 1990 - 1999 เดวิด แครทวิทท์ (David Krathwohl) ซึ่งเป็นหนึ่งใน
คณะที่ร่วมสร้างจุดมุ่งหมายการศึกษาเดิม และ โลริน แอนเดอร์สัน (Lorin Anderson) ลูกศิษย์คน

หนึ่งของบลูมได้รวบรวมนักจิตวิทยา นักทฤษฎีหลักสูตร นักวิจัยด้านการเรียนการสอน และผู้เชี่ยวชาญทางการวัดผลและประเมินผล เพื่อปรับปรุงจุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัยของบลูม ส่วนตัวของบลูมเองนั้นไม่สามารถเข้ามีส่วนร่วมด้วยเนื่องจากป่วยและได้เสียชีวิตไปก่อนที่จะมีการตีพิมพ์จุดมุ่งหมายทางการศึกษาระดับปรับปรุงไม่นานนักในปี 2001

ผลของการปรับปรุงจุดมุ่งหมายทางการศึกษาใหม่นี้ ได้เกิดการปรับเปลี่ยนที่สำคัญทั้งในส่วนโครงสร้างและคำศัพท์ที่ใช้เป็นชื่อของกระบวนการทางปัญญา ซึ่งสามารถเปรียบเทียบกับจุดมุ่งหมายฉบับเดิมได้ ดังตาราง 1

ตารางที่ 2.1 การเปรียบเทียบกระบวนการทางปัญญาที่ใช้คำศัพท์เดิมและคำศัพท์ใหม่

คำศัพท์เดิม	คำศัพท์ใหม่
1. ความรู้ความจำ (Knowledge)	1. จำ (Remembering)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)	2. เข้าใจ (Understanding)
3. การนำไปใช้ (Application)	3. ประยุกต์ใช้ (Applying)
4. การวิเคราะห์ (Analysis)	4. วิเคราะห์ (Analyzing)
5. การสังเคราะห์ (Synthesis)	5. ประเมินค่า (Evaluating)
6. การประเมินค่า (Evaluation)	6. คิดสร้างสรรค์ (Creating)

ลำดับขั้นของกระบวนการทางปัญญาในจุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัยของบลูมที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ ยังคงมีลำดับขั้น 6 ขั้น ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. จำ (Remembering) หมายถึง ความสามารถในการระลึกได้ แสดงรายการได้ บอกได้ ระบุนุ บอกชื่อได้ ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถบอกความหมายของทฤษฎีได้
2. เข้าใจ (Understanding) หมายถึง ความสามารถในการแปลความ ยกตัวอย่าง สรุป อ้างอิง ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถอธิบายแนวคิดของทฤษฎีได้
3. ประยุกต์ใช้ (Applying) หมายถึง ความสามารถในการนำไปใช้ ประยุกต์ใช้ แก้ปัญหา ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถนำความรู้มาใช้แก้ปัญหาได้
4. วิเคราะห์ (Analyzing) หมายถึง ความสามารถในการเปรียบเทียบ อธิบายลักษณะ การจัดการ ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถบอกความแตกต่างระหว่างสองทฤษฎีได้
5. ประเมินค่า (Evaluating) หมายถึง ความสามารถในการตรวจสอบ วิจาร์ณ ตัดสิน ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถตัดสินคุณค่าของทฤษฎีได้

6. คิดสร้างสรรค์ (Creating) หมายถึง ความสามารถในการออกแบบ (Design) วางแผน
ผลิตตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถนำเสนอทฤษฎีใหม่ที่แตกต่างไปจากทฤษฎีเดิมได้

พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกทางความสามารถด้านความเข้าใจ มีดังนี้

1. อธิบาย
2. นำเสนอ
3. แปลความหมาย
4. ถอดความ
5. ยกตัวอย่าง
6. วาดภาพประกอบ
7. จัดกลุ่ม
8. จัดหมวดหมู่
9. ย่อความ
10. ลงความเห็น
11. สรุปรูป
12. เติมคำ
13. ทำนาย
14. เปรียบเทียบ
15. จับคู่
16. แสดงแผนผัง

คำสำคัญและพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกทางความสามารถด้านความเข้าใจ

มีดังนี้

ตารางที่ 2.2 คำสำคัญและพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกทางความสามารถด้านความเข้าใจ
ตามแนวคิดทฤษฎีของบลูม

กระบวนการทางปัญญา	คำสำคัญ	พฤติกรรมและผลผลิต
เข้าใจ (Understanding)		
- แปลความหมาย (Interpreting) การเปลี่ยน	- อธิบาย	- แสดงความคิดหลักของ
จากรูปแบบหนึ่งไปเป็น	- นำเสนอ	ข้อความนี้
อีกรูปแบบหนึ่ง	- แปล	
	- ถอดความ	

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

กระบวนการทางปัญญา	คำสำคัญ	พฤติกรรมและผลผลิต
- ยกตัวอย่าง (Exemplifying) การค้นหาคำตัวอย่างของแนวคิด หรือทฤษฎี	- ยกตัวอย่าง - วาดภาพประกอบ	- แสดงภาพประกอบ ความหมายของสิ่งนี้
- จัดประเภท/จัดกลุ่ม/จัด หมวดหมู่ (Classifying) การจัดสิ่งของให้เข้าพวก โดยหลักเกณฑ์ต่างๆ	- จัดกลุ่ม (Categorizing) - จัดหมวดหมู่ (Subsuming)	- เล่าเรื่องราวจากกลุ่มคำที่ กำหนดให้
- สรุป (Summarizing) การย่อหรือสรุปจากข้อมูล ที่มีอยู่	- ย่อความ - ลงความเห็น	- เขียนสรุปเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- การสรุปอ้างอิง (Inferring) การย่อประเด็นหลัก	- สรุป - เดิมคำ - ทนาย	- ใช้ตัวอย่างที่สรุปให้ แล้วสรุปอ้างอิงไปยังหลักการ หรือทฤษฎี
- เปรียบเทียบ (Comparing) การค้นหาคำสอดคล้อง ระหว่างสองแนวคิด	- เปรียบเทียบ - จับคู่ - แสดงแผนผัง	- เขียนเรื่องสั้นแสดงลำดับ ขั้นตอนของเหตุการณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิด ทฤษฎีของบลูมที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ในเรื่องความเข้าใจ
ไว้ 4 ประการ ดังนี้

พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกทางความสามารถด้านความเข้าใจ มีดังนี้

1. แปลความหมาย
2. ลงความเห็น
3. เปรียบเทียบ
4. จัดกลุ่ม/จัดหมวดหมู่

ตารางที่ 2.3 คำสำคัญและพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกทางความสามารถด้านความเข้าใจ ตามทฤษฎีของผู้วิจัยที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีของบลูม

กระบวนการทางปัญญา	คำสำคัญ	พฤติกรรมและผลผลิต
เข้าใจ (Understanding)		
- แปลความหมาย (Interpreting) การเปลี่ยนจากรูปแบบหนึ่งไป เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง	- แปลความหมาย	- แสดงความคิดหลัก ของข้อความนี้
- สรุป (Summarising) การย่อหรือสรุปจากข้อมูล ที่มีอยู่	- ลงความเห็น	- เขียนสรุปเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- เปรียบเทียบ (Comparing) การค้นหาความสอดคล้องระหว่าง สองแนวคิด	- เปรียบเทียบ	- เขียนเรื่องสั้นแสดงลำดับ ขั้นตอนของเหตุการณ์
- จัดประเภท/จัดกลุ่ม/จัดหมวดหมู่ (Classifying) การจัดสิ่งของ ให้เข้าพวก โดยหลักเกณฑ์ต่างๆ	- จัดกลุ่ม/จัดหมวดหมู่	- เล่าเรื่องราวจากกลุ่มคำที่ กำหนดให้

ชั้นเรียนที่มีระดับความคิด “ความเข้าใจ”

1. บทบาทของครู

- 1.1 สาธิต
- 1.2 รับฟัง
- 1.3 ตั้งคำถาม
- 1.4 เปรียบเทียบ
- 1.5 แสดงความแตกต่าง
- 1.6 ตรวจสอบ

2. บทบาทของนักเรียน

- 2.1 อธิบาย
- 2.2 บรรยาย
- 2.3 บอกหัวข้อ

2.4 เรียบเรียงใหม่

2.5 แปลความ

2.6 สำนวน

2.7 ตีความ

2.8 ร่วมมือลงมือปฏิบัติ

จากแนวคิดทฤษฎีของบลูมในเรื่องของการเข้าใจ (Understanding) ซึ่งบลูมได้กล่าวถึง คำสำคัญและพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกทางความสามารถด้านความเข้าใจไว้หลายประการ แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ความเข้าใจของบลูมให้มีความสอดคล้องกับข้อคำถามที่จะนำไปใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.4 การสังเคราะห์ความสามารถด้านความเข้าใจของบลูมและข้อคำถามของแบบทดสอบ ความเข้าใจภาษาไทย

ข้อ คำถาม	ความเข้าใจภาษาไทย			
	แปลความหมาย (แสดงความคิดหลัก)	ลงความเห็น (การสรุปเรื่อง)	เปรียบเทียบ (การลำดับเหตุการณ์)	จัดกลุ่ม/จัดหมวดหมู่ (จัดสิ่งของให้เข้าพวก)
1	✓	✓	✓	✓
2	✓	✓	✓	✓
3	✓	✓	✓	✓
4	✓	✓	✓	✓
5	✓	✓	✓	✓
6	✓	✓	✓	✓
7	✓	✓	✓	✓
8	✓	✓	✓	✓
9	✓	✓	✓	✓
10	✓	✓	✓	✓
11	✓	✓	✓	✓
12	✓	✓	✓	✓
13	✓	✓	✓	✓
14	✓	✓	✓	✓
15	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 2.4 (ต่อ)

ข้อ คำถาม	ความเข้าใจภาษาไทย			
	แปลความหมาย (แสดงความคิดหลัก)	ลงความเห็น (การสรุปเรื่อง)	เปรียบเทียบ (การลำดับเหตุการณ์)	จัดกลุ่ม/จัดหมวดหมู่ (จัดสิ่งของให้เข้าพวก)
16	✓	✓	✓	✓
17	✓	✓	✓	✓
18	✓	✓	✓	✓
19	✓	✓	✓	✓
20	✓	✓	✓	✓
21	✓	✓	✓	✓
22	✓	✓	✓	✓
23	✓	✓	✓	✓
24	✓	✓	✓	✓
25	✓	✓	✓	✓

5. ความรู้เกี่ยวกับภาษา

5.1 ความหมายของภาษา

ภาษา หมายถึง ภาษา หมายถึง เสียงพูดของมนุษย์ที่มีความหมาย ใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารให้เกิดความเข้าใจกัน ภาษาพูดเป็นภาษาที่แท้จริง ส่วนภาษาเขียนเป็นสัญลักษณ์ที่เราใช้แทนเสียงพูด (รัชฎาพรรณ เศรษฐวัฒน์, 2542)

ภาษา หมายถึง เสียงหรือกิริยาอาการที่ทำความเข้าใจกันและกัน (เปลื้อง ณ นคร, 2542 : 11)

ภาษา หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้พูดหรือเขียนเพื่อใช้สื่อความหมายของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน หรือเพื่อสื่อความเฉพาะวงการ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2546 : 822)

ภาษา หมายถึง คำพูดหรือถ้อยคำ เครื่องสื่อความหมายระหว่างมนุษย์ให้สามารถกำหนดรู้ตามจุดประสงค์ของกันและกันได้ โดยมีระเบียบคำหรือจังหวะเสียงเป็นเครื่องกำหนด (กำชัย ทองหล่อ, 2547 : 1)

จากความหมายของนักการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ภาษา หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจความหมายหรือจุดประสงค์ของผู้ส่งสารสามารถสื่อสารกันเข้าใจ

5.2 ความสำคัญของภาษา

ภาษาเป็นวิธีการที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกัน ภาษาจึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยซึ่งอยู่ในระยะเริ่มเรียนรู้ภาษา จากการฟังการพูดจากสิ่งแวดล้อมทำให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้ภาษาจนสามารถใช้ภาษาได้สูงขึ้น สิ่งแวดล้อมสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของเด็ก ได้แก่ บุคคลที่อยู่ใกล้ชิดเด็กที่จะต้องมีบทบาทสำคัญทั้งการพูดกับเด็ก จัดหาของเล่นให้เด็กและเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ภาษาของเด็กทั้งสิ้น (กันยา ลุมพิกานนท์, 2550 : 5)

5.3 พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547 : 137-138) กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาของเด็กว่า ตั้งแต่แรกเกิดเด็กสามารถออกเสียงและตอบสนองต่อเสียง เด็กจะร้องไห้เมื่อต้องการให้แม่มาหานับเป็นพัฒนาการช่วงแรกของการสื่อสาร ซึ่งแม่จะเป็นผู้สังเกตและรับรู้ข้อมูลที่เด็กต้องการสื่อสาร และสามารถตอบสนองได้ตรงตามความต้องการ และได้จำแนกเสียงร้องของเด็กจากคุณภาพของเสียง โดยแจ้งว่าเสียงที่เกิดจากความไม่สบายจะมีเสียงร้องดังก้อง ส่วนเสียงเพลิดเพลินจะเป็นเสียงที่เกิดจากตัวเด็กทำเอง เป็นเสียงออกที่ลำคอ การออกเสียงของเด็กเป็นสัญลักษณ์หรือคำที่แสดงการตอบสนอง ซึ่งการสะท้อนกลับของพ่อแม่ด้วยความรักและพอใจด้วยการพูดล้อเสียงเป็นการกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้การสื่อสารมากขึ้น เด็กเรียนรู้การพูดจากการจ้องดูปากแม่ขณะพูด ครูมีฝิปาก ทำทาง และการแสดงออกทางใบหน้า สังเกตการตอบสนองจากท่าทางของแม่ที่สัมพันธ์หรือตอบสนองโดยจำแนกความชอบไม่ชอบ เป็นการเรียนรู้ภาษาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น การพัฒนาทางภาษาของเด็กเริ่มตามลำดับ จากการออกเสียงโดยไม่มีความหมาย เล่นเสียงในลำคอ และเมื่อมีปฏิริยาสะท้อนเด็กจะเรียนรู้เพิ่มขึ้นตามวุฒิภาวะของร่างกาย เด็กเรียนรู้ความหมายของเสียงเมื่ออายุ 1 ขวบขึ้นไป และจะพัฒนาในเรื่องต่างๆ 3 ประการ ดังนี้

5.3.1 การแปลความหมาย เมื่อเด็กได้รับการตอบสนอง เด็กจะเริ่มฟังและแปลความหมายคำพูด สังเกตได้จากเด็กสนองตอบได้เป็นคำ ๆ ซึ่งการสนองตอบนี้จะมีมากถ้าแม่อุ้มอยู่ การออกเสียงซ้ำๆ เด็กจะเข้าใจได้ เช่น เมื่อผู้ใหญ่พูดคำว่า “หม่าหม่า” “บ๊ายบาย” “จู้จ่า” เด็กสามารถทำตามได้ การแปลความหมายนี้มาจากการแสดงสัญลักษณ์ไปสู่การสื่อเป็นภาษาเมื่อโตขึ้น

5.3.2 การเติบโตของภาษา เสียงที่เด็กออกครั้งแรกเป็นเสียงอ้อแอ้ บางทีอาจมีการใช้คำที่ไม่มี ความหมายปนด้วย เมื่ออายุ 18 เดือน จึงจะมีคำที่เหมือนผู้ใหญ่ และพูดอย่างเข้าใจ

แต่ยังเป็นคำที่ง่าย พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กกับพัฒนาการทางภาษาเป็นการพัฒนาคนละด้านกันซึ่งทั้งสองอย่างต้องมีการกระตุ้นเร้าและให้ความสนใจ

5.3.3 พัฒนาไวยากรณ์ ในช่วงเด็กอายุ 2-3 ปี เป็นวัยที่เด็กเริ่มเรียนภาษาจากบุคคลภายนอก รู้จักจัดเรียงคำเป็นความหมาย เด็กเริ่มรู้ลำดับคำและตำแหน่งที่นำมาต่อกัน และรู้ความหมายอย่างผู้อื่นเข้าใจ ในระยะเริ่มแรกเด็กจะไม่สามารถจำแนกส่วนของวิภาคได้ แต่จะเริ่มปรากฏการเข้าใจไวยากรณ์จากการต่อคำกัน ตัวอย่าง เช่น เด็กรู้จักใช้คำคล้องจอง เด็กไม่รู้ไวยากรณ์ในทันทีแต่จะรู้เสียงกู่จากคำคล้องจอง วิภาคและไวยากรณ์ของเด็กมาจากการใช้ไวยากรณ์ของผู้ใหญ่ คำพูดแรก ๆ ของเด็กจะเป็นคำ ๆ และเป็นคำที่เด็กสนใจและชอบเป็นส่วนตัวมากกว่า เพราะนั้นเวลาเด็กใช้คำมักเป็นคำที่เด็กสนใจมากหรือคุ้นเคย เรียกว่า คำคุ้น หมายถึงคำที่เด็กเคยเห็นเคยชิน และชอบ

พัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 7 ชั้น ดังนี้ (วาโร เฟิงส์วัตต์, 2544 : 75)

1. ระยะปะปะ (Random Stage) อายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 เดือน ในระยะนี้พบว่าเด็กทารกมีการเปล่งเสียงอย่างไม่มีความหมาย
2. ระยะแยกแยะ (Jargon Stage) อายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี ในระยะนี้เด็กจะแยกแยะเสียงที่เขาได้ยินในสิ่งแวดล้อม และแสดงอาการจดจำเสียงที่ได้ยินได้ เด็กจะรู้สึกพอใจถ้าหากเปล่งเสียงแล้วได้รับการตอบสนองทางบวก
3. ระยะเลียนแบบ (Imitation Stage) อายุ 1 ถึง 2 ปี เด็กวันนี้เริ่มสนใจและเรียนแบบ เสียงของเด็กที่เปล่งจะเริ่มมีความหมาย และแสดงกิริยาตอบสนองการได้ยินเสียงของผู้อื่น
4. ระยะขยาย (The Stage of Expansion) อายุ 2 ถึง 4 ปี เด็กวัยนี้จะเริ่มหัดพูดเป็นคำ ๆ ระยะแรกจะเป็นการพูดโดยเรียกชื่อคำนาม ออกชื่อคนที่อยู่รอบข้าง สิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัวรวมทั้งคำคุณศัพท์ที่เด็กได้ยินผู้ใหญ่พูดกัน
5. ระยะโครงสร้าง (Structure Stage) อายุ 4 ถึง 5 ปี การรับรู้และการสังเกตของเด็กวัยนี้ดีขึ้นมาก ทำให้เด็กได้สังเกตการณ์ใช้ภาษาของบุคคลที่อยู่รอบข้าง และนำมาทดลองใช้ประสบการณ์ที่เด็กได้รับ เช่น การฟังนิทาน ดูรายการโทรทัศน์ เป็นต้น
6. ระยะตอบสนอง (Responding Stage) อายุ 5 ถึง 6 ปี พัฒนาการทางภาษาของเด็กวัยนี้จะเริ่มสูงขึ้น เพราะเด็กจะเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาล เด็กได้พัฒนาคำศัพท์เพิ่มขึ้น รู้จักการใช้ประโยคอย่างเป็นระบบตามหลักไวยากรณ์ การใช้ภาษามีแบบแผนมากขึ้น

7. ระยะสร้างสรรค์ (Creative Stage) อายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป เด็กจะพัฒนาความสามารถทางภาษาได้สูงขึ้น สามารถจดจำสัญลักษณ์ทางภาษาได้มากขึ้น สำหรับด้านการพูด สามารถใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวนหรือคำที่มีความหมายลึกซึ้งได้

6. ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีทางภาษา

6.1 ทฤษฎีทางภาษา

ทฤษฎีทางภาษาสำหรับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีดังต่อไปนี้

6.1.1 ทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget)

เพียเจต์เชื่อว่าภาษาที่เด็กใช้เป็นสิ่ง que แสดงให้เห็นระดับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก แม้ว่าทฤษฎีของเพียเจต์ไม่ได้อธิบายการเรียนรู้ภาษาโดยตรง แต่ผู้ที่ศึกษาเรื่องการเรียนภาษาส่วนใหญ่ใช้ขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาในการอธิบายการเรียนรู้ภาษาของเด็กตามขั้นพัฒนาการของเด็กดังนี้

6.1.1.1 ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Period) เป็นช่วงที่เด็กเรียนรู้คำโดยเชื่อมโยงคำกับกิจกรรม เด็กในขั้นนี้มีความต้องการแรงกล้าในการเรียนรู้ภาษา เด็กจะพูดซ้ำแล้วซ้ำอีกแม้ว่าจะอยู่คนเดียว หรือถูกห้ามก็ตาม ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดของนักพฤติกรรมนิยมที่เชื่อว่ารางวัลทำให้เด็กทำซ้ำ เพียเจต์เชื่อว่า การทำซ้ำของเด็กเกิดจากความพึงพอใจของตัวเองในการใช้ภาษา

6.1.1.2 ขั้นความคิดก่อนเกิดปฏิบัติการ (Preoperational Period) เป็นช่วงที่เด็กใช้สัญลักษณ์แทนวัตถุหรือประสบการณ์ เช่น ใช้บล็อกแทนบ้าน ใช้เส้นขีดเขียนแทนคำ เด็กจะวาดภาพอย่างมีจุดมุ่งหมาย วาดภาพเพื่อสื่อจินตนาการของตนได้ เด็กจะเรียนรู้คำศัพท์มากมาย และรู้จักใช้คำเหล่านั้นเรียงร้อยเป็นประโยคที่ค่อยๆ เพิ่มความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

6.1.1.3 ขั้นปฏิบัติการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Period) เป็นช่วงที่เด็กคิดได้มากกว่า 1 มุมมอง สามารถสร้างประโยคได้ และเข้าใจได้เมื่ออักษรตัวเดียวกันไปอยู่ในที่ต่างๆ กันในแต่ละคำ

6.1.1.4 ขั้นปฏิบัติการคิดแบบนามธรรม (Formal Operational Period) เป็นช่วงที่เด็กเข้าใจเหตุผลซึ่งเป็นนามธรรม จึงเข้าใจสัญลักษณ์ทางภาษาได้ดี

เพียเจต์อธิบายว่า เด็กก้าวผ่านแต่ละขั้นของพัฒนาการด้วยการปรับเข้าสู่โครงสร้าง (Assimilation) ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเด็กรับข้อมูลจากประสบการณ์ไปสู่ความทรงจำ ทำให้เกิดการปรับความคิดและการกระทำของเด็กให้รับข้อมูลใหม่ซึ่งเป็นการปรับขยายโครงสร้างสติปัญญา

(Accommodation) ทั้งนี้เมื่อภาษาและข้อมูลที่ซึมซับมารวมกัน ทำให้เกิดความสมดุลทางโครงสร้างความคิด (Equilibration) ซึ่งเด็กปรับการรับรู้เดิมไปสู่การรับรู้ใหม่

6.2 ทฤษฎีของไวทสกี (Vygotsky)

ไวทสกีเชื่อว่ามนุษย์มีความต้องการภายในที่จะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การเติบโตทางภาษาขึ้นอยู่กับเด็กที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและวัตถุในสภาพแวดล้อมทางภาษาของผู้ใหญ่มีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก เมื่อระดับการรับรู้ภาษาของเด็กมีความต่างจากระดับจริงที่เด็กสามารถทำได้ ปฏิสัมพันธ์ของผู้ใหญ่ต่อเด็กจะช่วยชี้แนะและขยายประสบการณ์ด้านภาษาของเด็ก

ตามความคิดของไวทสกี เด็กใช้ภาษาในการพัฒนาความสามารถในการคิด คำพูดของเด็กเปรียบเสมือนกลไกสำหรับการวางแผนและสร้างความคิดรวบยอด เป็นความเชื่อซึ่งต่างจากมุมมองของเพียร์เจต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการพูดคนเดียวของเด็กที่ไวทสกีกล่าวว่า การพูดออกมาส่งผลต่อพัฒนาการคิดที่เป็นกระบวนการภายในของเด็ก ในขณะที่เพียร์เจต์เชื่อว่า การพูดของเด็กแทนการคิดของเด็กในขณะนั้น มาใช้ตัวกระตุ้นการเติบโตด้านภาษาของเด็ก

6.3 ทฤษฎีภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย

6.3.1 ทฤษฎีการเลียนแบบ (The Imitation Theory)

Lawis ได้ศึกษาและเชื่อว่าพัฒนาการทางภาษานั้นเกิดจากการเลียนแบบ ซึ่งอาจเกิดจากการมองเห็นหรือการได้ยินเสียง

6.3.2 ทฤษฎีเสริมแรง (Reinforcement Theory)

ทฤษฎีนี้อาศัยจากหลักการทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งถือว่าพฤติกรรมทั้งหลายถูกสร้างขึ้นโดยอาศัยการวางเงื่อนไข Rhiengold และคณะศึกษาพบว่า เด็กจะพูดมากขึ้นเมื่อได้รางวัลหรือได้รับการเสริมแรง

6.3.3 ทฤษฎีการรับรู้ (Motor Theory of Perception)

Lieberman ตั้งสมมติฐานไว้ว่า การรับรู้ทางการฟังขึ้นอยู่กับการเล่นเสียง จึงเห็นได้ว่าเด็กมักจ้องหน้าเวลาเราพูดด้วย การทำเช่นนี้อาจเป็นเพราะเด็กฟังและพูดซ้ำกับตัวเองหรือหัดเปล่งเสียงโดยอาศัยการอ่านริมฝีปากแล้วจึงเรียนรู้คำ

6.3.4 ทฤษฎีความพึงพอใจแห่งตน

ผู้คิดตั้งทฤษฎีนี้คือ O.Hobart Mowrer ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เขาให้ชื่อทฤษฎีของเขาว่า Autistic Theory หรือ Autism Theory of Speech Acquisition ทฤษฎีนี้ถือว่าพัฒนาการการพูดของเด็กเกิดจากการเรียนเสียงอันเนื่องมาจากความพึงพอใจที่ได้กระทำเช่นนี้ Mowrer เชื่อว่าความสามารถในการฟัง และความเพลิดเพลินกับการได้ยินเสียงของผู้อื่นและตนเองเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษา

6.3.5 ทฤษฎีความบังเอิญจากการเล่นเสียง (Babble Buck)

Thorndike เป็นผู้คิดค้นโดยอธิบายว่า เมื่อเด็กกำลังเล่นเสียงอยู่นั้น เฝอญมีเสียงบางเสียงไปคล้ายกับเสียงที่มีความหมายในภาษาพูดของพ่อแม่ พ่อแม่จึงให้การเสริมแรงทันที ด้วยวิธีนี้จึงทำให้เด็กเกิดพัฒนาการทางภาษา

6.3.6 ทฤษฎีชีววิทยา (Biological Theory)

Lenneberg เชื่อว่าพัฒนาการทางภาษามีพื้นฐานทางชีววิทยาเป็นสำคัญ กระบวนการที่คนผู้ได้คิดค้นขึ้นอยู่กับอวัยวะในการเปล่งเสียง เด็กเริ่มส่งเสียงอ้อแอ้ และพูดได้ตามลำดับ

6.3.7 ทฤษฎีการให้รางวัลของแม่ (Mother Reward Theory)

Dallard และ Miller เป็นผู้คิดทฤษฎีนี้ โดยย้าเกี่ยวกับบทบาทของแม่ ในการพัฒนาภาษาของเด็กว่า ภาษาที่แม่ใช้ในการเลี้ยงดูเพื่อสนองความต้องการของลูกนั้น เป็นอิทธิพลที่ทำให้เกิดภาษาพูดแก่ลูก

7. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล

7.1 จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

- 1.1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
- 1.2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
- 1.3 มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- 1.4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
- 1.5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
- 1.6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย

- 1.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
- 1.8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 1.9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 1.10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- 1.11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 1.12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

7.2 คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กให้เต็มความสามารถและศักยภาพ พัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงอายุอาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และพัฒนาการจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ถ้าสังเกตพบว่าเด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนต้องพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันทั่วทั้ง คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 3-5 ปี มีดังนี้

7.2.1 เด็กอายุ 3 ปี

7.2.1.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

สามารถกระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว เดินขึ้นบันไดสลับท้ำได้ เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ และใช้กรรไกรมือเดียวได้

7.2.1.2 พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

สามารถแสดงอารมณ์ตามความรู้สึก ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดคนน้อยลง

7.2.1.3 พัฒนาด้านการด้านสังคม

สามารถรับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น) เล่นสมมติได้ และรู้จักการรอคอย

7.2.1.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

สามารถสำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกันและต่างกันได้ บอกชื่อของตนเองได้ ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆ ได้ สนใจนิทานและเรื่องราวต่างๆ ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองง่ายๆ และแสดงท่าทางเลียนแบบได้

รู้จักใช้คำถาม “อะไร” สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ และอยากรู้ อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว

7.2.2 เด็กอายุ 4 ปี

7.2.2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

สามารถกระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง เดินขึ้นลงบันไดสลักเท้าได้ เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้ ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ ระบายประเจียงไม่ชอบอยู่เฉย

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์ เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น ชอบทำทนายผู้ใหญ่ และต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ

7.2.2.2 พัฒนาการด้านสังคม

สามารถแต่งตัวได้ด้วยตนเองไปห้องส้วมได้เอง เล่นร่วมกับคนอื่นได้ รอคอยตามลำดับก่อน-หลัง แบ่งของให้คนอื่น เก็บของเล่นเข้าที่ได้ พัฒนาการด้านสติปัญญา จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้ พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ สนทนาโต้ตอบ / เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง และสร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น รู้จักใช้คำถาม “ทำไม”

7.2.3 เด็กอายุ 5 ปี

7.2.3.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

สามารถกระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้ รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยสองมือ เดินขึ้น ลงบันไดสลักเท้าได้อย่างแคล่วคล่อง เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้ ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนดใช้ก้ำมเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือก รองเท้า ฯลฯ และยึดตัว คล่องแคล่ว

7.2.3.2 พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

สามารถแสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น และยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

7.2.3.3 พัฒนาการด้านสังคม

สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้ พบผู้ใหญ่ รู้จักไหว้ ทำความเคารพ รู้จักขอบคุณ เมื่อรับของจากผู้ใหญ่ และรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

7.2.3.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

สามารถบอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จำแนก และจัดหมวดหมู่สิ่งของได้ บอกชื่อ นามสกุล และอายุของตนเองได้ พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนทนาโต้ตอบ / เล่าเป็นเรื่องราวได้ สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น และแปลกใหม่ รู้จักใช้คำถาม “ทำไม” “อย่างไร” เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม และนับปากเปล่าได้ถึง 20

7.3 ระยะเวลาเรียน

ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1-3 ปีการศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

7.4 สารการเรียนรู้

สารการเรียนรู้ใช้เป็นที่กลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สารการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็ก 3-5 ปี จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่ที่แวดล้อมเด็ก ชุมชนชาติรอบตัว และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็กที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดหรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ จะไม่เน้นเนื้อหา การท่องจำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการจำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย เป็นต้น

ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาอาจนำสารการเรียนรู้มาจัดในลักษณะหน่วยการสอนแบบบูรณาการหรือเลือกใช้วิธีการที่สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย สารการเรียนรู้กำหนดเป็น 2 ส่วน ดังนี้

7.4.1 ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ - สังคม และสติปัญญาช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับสร้างองค์ความรู้โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมกันด้วยประสบการณ์สำคัญมีดังนี้

7.4.1.1 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย

1) การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่ คือ การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์ และการเล่นเครื่องเล่นสนาม

2) การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก คือ การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส การเขียนภาพและการเล่นกับสี และการปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งไม้ เศษวัสดุ

3) การรักษาสุขภาพ คือ การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย

4) การรักษาความปลอดภัย คือ การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน

7.4.1.2 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

1) ดนตรี คือ การแสดงปฏิกิริยาตอบโต้เสียงดนตรี การเล่นเครื่องดนตรีง่าย ๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี ฯลฯ และการร้องเพลง

2) สุนทรียภาพ คือ การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขัน และเรื่องราวเหตุการณ์ที่สนุกสนานต่าง ๆ

3) การเล่น คือ การเล่นอิสระ การเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่ม การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

4) คุณธรรม จริยธรรม คือ การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ

7.4.1.3 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม

1) การเรียนรู้ทางสังคม

2) การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง

3) การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

4) การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ

5) การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น

6) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

7) การแก้ปัญหาในการเล่น

8) การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย

7.4.1.4 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

1) การคิด คือ การรู้จักสิ่งต่าง ๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่าง ๆ การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่าง ๆ กับสิ่งของ หรือสถานที่จริง การรับรู้ และแสดงความรู้สึกลึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และผลงาน การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุต่าง ๆ

2) การใช้ภาษา คือ การแสดงความคิดด้วยคำพูด การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง และเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจอง คำกลอน การเขียนในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เขียนภาพ เขียนขีดเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก และอ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน / เรื่องราวที่สนใจ

3) การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ คือ การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งต่าง ๆ การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม การเปรียบเทียบ เช่น ยาว/สั้น ชรุขระ / เรียบ ฯลฯ การเรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ การคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ การตั้งสมมติฐาน การทดลองสิ่งต่าง ๆ การสืบค้นข้อมูล และการใช้หรืออธิบายสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

4) จำนวน คือ การเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน การนับสิ่งต่าง ๆ การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง และการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนหรือปริมาณ

5) มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ) คือ การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุ และการเทออก การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่าง ๆ กัน การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน และการอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งต่าง ๆ การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ

6) เวลา คือ การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ฯลฯ การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่างๆ และการสังเกตการเปลี่ยนแปลง

7.4.2 สารที่ควรเรียนรู้

สารที่ควรเรียนรู้เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่นับการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งนี้อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็กสารที่เด็กอายุ 3 - 5 ปี ควรเรียนรู้มีดังนี้

7.4.2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตา รู้จักอวัยวะต่างๆ วิธีระวังรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย การรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ เรียนรู้ที่จะเล่นและกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองคนเดียว หรือกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดีงาม

7.4.2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรมีโอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องกับหรือมีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

7.4.2.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรมีการเรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ

7.4.2.4 สิ่งต่างๆ รอบตัว เด็กควรมีการเรียนรู้จักสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่างๆ รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่างๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

7.5 การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จะจัดเป็นรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์ดังนี้

7.5.1 หลักการจัดประสบการณ์

7.5.1.1 จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็ก โดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง

7.5.1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

7.5.1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต

7.5.1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

7.5.1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

7.5.2 แนวทางการจัดประสบการณ์

7.5.2.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

7.5.2.3 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

7.5.2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

7.5.2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน

7.5.2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน

7.5.2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

7.5.2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

7.5.2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงที่ไม่ได้คาดการณ์ไว้

7.5.2.9 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

7.5.2.10 จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

7.5.3 การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็ก 3-5 ปี สามารถนำมาจัดกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวันดังนี้

7.5.3.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

1) กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน

2) กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรรใช้ เวลาต่อเนื่องเกินกว่า 20 นาที

3) กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่น กลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40 - 60 นาที

4) กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบ ทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ควรออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังกายมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

7.5.3.2 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

1) การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของ กล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้กล้ามเนื้อต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรม โดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

2) การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของ กล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่อง เล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วน ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

3) การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและ ศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนอง ตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

4) การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่าง เหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัย รักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตร ประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาด ร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่น หรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

5) การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมได้สนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่าง หลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

6) การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอด ความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทาง ภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และ บุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทาง ภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

7) การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้ พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่างๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติใน มุมเล่นต่างๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่างๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่างๆ ฯลฯ

7.6 การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3 - 5 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของ กิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตร การประเมินพัฒนาการควรยึดหลักดังนี้

7.6.1 ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและผลมาพัฒนาเด็ก

7.6.2 ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี

7.6.3 สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

7.6.4 ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและมีการจดบันทึก ไว้เป็นหลักฐาน

7.6.5 ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้ แหล่งข้อมูลหลายๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ

สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ 3 - 5 ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ

7.7 การจัดหลักสูตรสถานศึกษา

7.7.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องดำเนินการจัดหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน และสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างเหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาเด็กให้เกิดความสุขในการเรียนรู้ เกิดทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก

7.7.2 การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะต้องสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ดังนั้น สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรดำเนินการจัดทำหลักสูตรดังนี้

7.7.2.1 ศึกษาทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและเอกสารหลักสูตรอื่นๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

7.7.2.2 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โยกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ สาระการเรียนรู้รายปี การจัดประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ทั้งนี้ สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอาจกำหนดหัวข้ออื่นๆ ได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็นของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

7.7.2.3 การประเมิน เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบหลักสูตรของสถานศึกษา แบ่งเป็น การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตรหลังจากที่ได้จัดทำแล้ว โดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ในด้านต่างๆ การประเมินระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อพัฒนารายละเอียดของหลักสูตรทั้งสองระดับให้เป็นแนวปฏิบัติของสถานศึกษาเพื่อผู้สอนทั้งสองระดับจะได้เตรียมการสอนให้สอดคล้องกับเด็กวัยนี้

7.7.2.4 จัดเอกสารด้านหลักสูตร และเอกสารด้านวิชาการของทั้งสองระดับ ตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ควรมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด และการประเมินหลังใช้หลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบหลักสูตรทั้งระบบหลังจากที่ได้ใช้หลักสูตรครบแต่ละช่วงอายุเพื่อสรุปผลว่าหลักสูตรที่จัดทำควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างไร

7.7.3 การจัดการศึกษาปฐมวัย (เด็กอายุ 3 - 5 ปี) สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส เด็กที่มีความสามารถพิเศษสามารถปรับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กแต่ละประเภท

7.7.4 การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ 1

การสร้างรอยเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ 1 มีความสำคัญอย่างยิ่ง บุคลากรทุกฝ่ายจะต้องให้ความสนใจต่อการลดช่องว่างของความไม่เข้าใจในการจัดการศึกษาทั้งสองระดับ ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียน การสอน ตัวเด็ก ผู้สอน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ทั้งระบบ การสร้างรอยเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จะประสบผลสำเร็จได้ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.7.4.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทเป็นผู้นำในการสร้างรอยเชื่อมต่อ โดยเฉพาะระหว่างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยช่วงอายุ 3 - 5 ปี กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยต้องศึกษาหลักสูตรทั้งสองระดับ เพื่อทำความเข้าใจจัดระบบการบริหารงานด้านวิชาการที่จะเอื้อต่อการเชื่อมโยงการศึกษาโดยการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างรอยเชื่อมต่อดังตัวอย่างกิจกรรมต่อไปนี้

- 1) จัดประชุมผู้สอนระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาเพื่อร่วมกันมาไว้ให้ผู้สอนและบุคลากรอื่นๆ ได้ศึกษาทำความเข้าใจอย่างสะดวกและเพียงพอ
- 2) จัดกิจกรรมให้ผู้สอนทั้งสองระดับได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ ที่ได้รับการอบรม คุณาน ซึ่งไม่ควรจัดให้เฉพาะผู้สอนในระดับเดียวกันเท่านั้น
- 3) จัดเอกสารเผยแพร่ตลอดจนกิจกรรมสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ
- 4) ระหว่างที่เด็กอยู่ในระดับปฐมวัย ผู้บริหารควรจัดให้มีการพบปะทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง เพื่อผู้ปกครองจะได้สร้างความเข้าใจและสนับสนุนการเรียนการสอนของบุตรหลานตนได้อย่างถูกต้อง

5) สถานศึกษาที่มีเด็กทั้งสองระดับควรจัดกิจกรรมที่ผู้สอน ผู้ปกครอง และเด็กได้ทำกิจกรรมร่วมในบางโอกาส

6) สถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาทั้งสองระดับ ควรจัดปฐมนิเทศ ผู้ปกครอง 2 ครั้ง คือ ก่อนเด็กเข้าเรียนระดับปฐมวัย และก่อนเด็กจะเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจการศึกษาทั้งสองระดับ และให้ความร่วมมือช่วยเด็กให้สามารถปรับตัว เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ดีขึ้น

7.7.4.2 ผู้สอนระดับปฐมวัย

ผู้สอนระดับปฐมวัย นอกจากจะต้องศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย และจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กของตนแล้ว ควรศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองและ บุคลากรอื่นๆ รวมทั้งช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวก่อนเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้สอน อาจจัดกิจกรรมดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อส่งต่อผู้สอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนระดับประถมศึกษาสามารถนำข้อมูลนั้นช่วยเหลือเด็ก ในการปรับตัวเข้ากับการเรียนรู้ใหม่ต่อไป

2) พูดคุยกับเด็กถึงประสบการณ์ที่ดีๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

3) จัดให้เด็กมีโอกาสทำความรู้จักกับผู้สอนตลอดจนสภาพแวดล้อม บรรยากาศของห้องเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งที่อยู่ในสถานศึกษาเดียวกันหรือสถานศึกษาอื่น

7.7.4.3 ผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา

ผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดี ต่อการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการ เรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของตนให้ต่อเนื่องกับพัฒนาการเด็กในระดับปฐมวัยดัง ตัวอย่าง ต่อไปนี้

1) จัดกิจกรรมให้เด็กและผู้ปกครองมีโอกาสได้ทำความรู้จักคุ้นเคยกับ ผู้สอนและห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเปิดภาคเรียน

2) จัดสภาพห้องเรียนให้ใกล้เคียงกับห้องเรียนระดับปฐมวัย โดยจัด ให้มีมุมประสบการณ์ภายในห้องเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสได้ทำกิจกรรมอย่างอิสระ เช่น มุมหนังสือ มุมเกมการศึกษา มุมของเล่น เพื่อช่วยให้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ปรับตัวและเรียนรู้จาก การปฏิบัติจริง

- 3) จัดกิจกรรมสร้างข้อตกลงที่เกิดจากเด็กร่วมกันเกี่ยวกับการปฏิบัติตน
- 4) เผยแพร่ข่าวสารด้านการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก

ผู้ปกครอง และชุมชน

7.7.4.4 ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษา

ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาต้องทำความเข้าใจของหลักสูตรของการศึกษาทั้งสองระดับและเข้าใจว่าถึงแม้เด็กจะอยู่ในระดับประถมศึกษาแล้วแต่เด็กยังต้องการความรัก ความเอาใจใส่ การดูแลและการปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ได้แตกต่างไปจากระดับปฐมวัยและควรให้ความร่วมมือกับผู้สอนและสถานศึกษาในการช่วยเตรียมตัวเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวได้เร็วยิ่งขึ้น

7.8 การกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงานผล

การจัดการศึกษาปฐมวัยมีหลักการสำคัญในการให้สังคม ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกระจายอำนาจการศึกษาลงไปยังท้องถิ่นโดยตรง โดยเฉพาะสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นผู้จัดการศึกษาในระดับนี้ ดังนั้นเพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม จำเป็นต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่าย ที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเห็นความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน การวางแผน และดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

การกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการบริหารการศึกษาและระบบการประกันคุณภาพที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้อง โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่ายที่ครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ตั้งแต่ระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับและทุกอาชีพ การกำกับดูแลและประเมินผลต้องมีการรายงานผลทุกระดับให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อนำข้อมูลจากการรายงานผลมาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยในประเทศ

อุพาริกา กัณฑ์หา (2546 : 89) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่พูดสองภาษา ด้วยการสอนวิธีสตอรี่ไลน์กับการสอนตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนเมืองคง (คงคาวิทยา) อำเภอรามไศล จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 36 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนวิธีสตอรี่ไลน์สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ด้วยการสอนวิธีสตอรี่ไลน์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิพร เซาว์นประยูร (2551 : 78) ได้ศึกษาการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีสอนแบบสตอรี่ไลน์ โรงเรียนอนุบาลอินทราบ้านเด็ก อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความสามารถในการสร้างผลงานสร้างสรรค์มีคะแนนโดยรวมสูงขึ้น ในการทำผลงานแต่ละแผนคะแนนความสามารถในภาพรวมของแต่ละแผนที่มีมากที่สุด คือ คะแนนของความคิดยืดหยุ่น รองลงมาคือคะแนนความคิดริเริ่ม คะแนนความคิดละเอียดลออ และสุดท้ายคือคะแนนความคิดคล่อง ตามลำดับ

ธีรรัตน์ ศรีวิรัตน์ (2551 : 67) ได้ศึกษาผลของการจัดประสบการณ์โดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์ที่มีต่อความสามารถในการสื่อความหมายของเด็กอนุบาล พบว่าหลังการทดลองความสามารถในการสื่อความหมายด้านการระลึกได้ และจับใจความของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุกัญญา พวงเกต (2551 : 81) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์โดยใช้นิทานชาดกที่มีต่อคุณลักษณะความมีเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ โดยใช้นิทานชาดกเกี่ยวกับความมีเมตตากรุณามีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศรีวิมล สุรสันติวรการ (2551 : 72) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์เพื่อสร้างกานิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยรูปแบบ

การเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรินญา เลหาพันธ์ (2551 : 63) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาด้วยรูปแบบสตอรีไลน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติในวิชาสุขศึกษาหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบสตอรีไลน์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมนึก ปฏิพานนท์ (2551 : 95) ได้ศึกษาผลของการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่านักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิมพ์ เพ็ญเทพ (2549 : 69) ได้ศึกษาผลของการใช้วิธีสอนแบบสตอรีไลน์ในวิชาสังคมศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยแห่งชาติดงเค็ง พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบสตอรีไลน์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบสตอรีไลน์มีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ในระดับมาก

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Butzow (1991 : 1850A) ได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการสอนวิธีสตอรีไลน์ และวิธีการสอนแบบปกติที่มีผลต่อแนวความคิดรวบยอดของวิทยาศาสตร์ในนักเรียนระดับเกรด 3 ซึ่งแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองจำนวน 144 คน เรียนด้วยการสอนวิธีสตอรีไลน์ และกลุ่มควบคุม จำนวน 84 คน เรียนด้วยการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนวิธีสตอรีไลน์ และกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ ดังนั้นการสอนวิธีสตอรีไลน์จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้เหมือนวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ